

nekaj last slavnega kranjskega zgodovinarja. Poleg knjig leži ondi tudi nekaj deželo kranjsko zadevajočih rokopisov, o katerih je izvestno, da jih je rabil Valvasor pri sestavi svojih zgodovinskih del. Posebno znamenit je med njimi dnevnik (Diurnale) škofa Hrena. Drugi del tega dnevnika hrani še ljubljanski škofijski arhiv, a prvi del, katerega je imel Valvasor znabiti na pòsodo, pomešal se je med njegovimi stvarmi in odpeljal s knjižnico vred proti jugu.

Različna so mnenja, kako je neki prišla bogata knjižnica slavnega Valvasorja v Zagreb. Ponudil je iskreni domorodec vso svojo knjižnico, ko ga je bila začela tretji beda, pod kaj ugodnimi pogoji kranjskim stanovom, češ, naj jo kupijo in s tem zasnujejo začetek javne knjižnice v Ljubljani. A stanovi so nujno zadevo toliko časa menci in odlašali sklep, da se je Valvasor obrnil v Zagreb. Prodal je knjižnico ondodnim jezuitom, kakor po neki Erbergovi beležki trdi Jellouschek v »Mitth. d. hist. Vereines für Krain« 1857, str. 115. Ovrigel je poslednjo trditev zgodovinar P. pl. Radics v svoji knjigi »Valvasor« na 20. strani, ko piše, da je našel na nekem izvlečku vizitacijskih dekretov v omenjeni knjižnici zapisano: »Bibliotheca praesentis initium fecit magnae memoriae Episcopus Ignatius Mikulizh (1688 — 1694), qui magno aere comparatis libris eruditi Valvasoris prima ejus fundamenta posuit, operam suam et laborem in ponendo aedificio et consignandis libris capitulum laudabiliter adjuverit.« Valvasor bi bil tedaj izročil knjižnico škofu Mikulicu za drag denar. Vse kaj drugega nam pa pové listina, ki se je poslednji čas našla v karlovškem frančiškanskem samostanu in ki trdi, da je Valvasor knjižnico zagrebškemu škofu podaril. Gledé na plemenitost užaljenega Valvasorjevega srca si lahko mislimo kaj takega. Še bolj verjetno pa je to, če pomislimo, da je listino, ki nam to pripoveduje, pisal 19. avgusta 1703. Valvasorjev sin (menda Volf Vajkard, roj. l. 1679.), ki je kot brat Alojzij bival tačas v karlovškem samostanu. Pové nam v tem pismu kopico dozdej neznanih, a znamenitih podatkov. Pravi, da je šel, ko je umrl njegov oče Ivan Vajkard pl. Valvasor z Bogenšperka, v samostan karlovških frančiškanov, kjer živi že šesto leto. Zvršil je modroslovne studije in spekulativno teologijo v Ljubljani, morálo pa v Karlovcu. Sedaj je šele subdijakon. Jesenski kvaterni teden l. 1703. ima postati dijakon, a rad bi precej na to prejel tudi mašništvo, da bi mogel že na god sv. Frančiška (4. okt.) peti novo mašo. Toda zato je še premlad, tri dni po onih kvatrah bi bil šele zadosti star. Prosil je za to oprostitev že njegov sorodnik, karlovški glavar Janko Budački. In sedaj prosi zagrebškega škofa Martina Brajkovića še brat Alojzij sam, češ da bi bilo to jako drago njemu in sorodniku Janku Budačkemu. Da bi škofa toliko bolj omečil za skazanje te milosti, pravi v pismu: »Praesertim vero, cum et dominus meus defunctus parens episcopatus Zagrabienis multa bona praestiterat, maxime vero tunc, quando certam bibliothecam spontanea pro perpetua memoria donaverit.« Valvasor je torej daroval svojo knjižnico škofu. To nam priča njegov sin, ki je pač stvar dobro vedel in ki se je upal malo let po podaritvi o tem

pisati škofu samemu. Živel je P. Alojzij Valvasor pozneje kot frančiškan v Novem Mestu.

Omenjena knjižnica obsega dalje nastopne rokopise: 1. Rodoslovje kranjskih plemenitnikov po abecednem redu. 2. Kranjski oblastniki od l. 1523 do 1672. Zaznamovanih je vsako leto po šest in še več plemenitih oseb, in povedano s katerega gradu so bili domá. 3. Rodoslovje obitelji Strassolds in Lamberg. 4. Prenašanje sv. Peregrina v cerkev sv. Jožefa pri bosonogih avguštincih v Ljubljani. 5. Izpiski iz rokopisnih letnikov; segajo do l. 1048, do časa sv. Heme. 6. Beležke o opatih in dobrotnikih stiškega samostana (z mnogimi pomotami objavljene leta 1883. v »Studien und Mitth. aus dem Benedictiner- und Cist.-Orden«). 7. Ordinacijski zapisnik ljubljanskih škofov Tavčarja in Hrena do leta 1612.

A. Koblar.

Ognjoslav Utiešinović Ostrožinski.

Izmed malega števila preporoditeljev ilirske dóbe je pobrala smrt dné 8. rožnika m. l. pesnika, pisatelja in rodoljuba hrvaškega — Ognjoslava Utiešinovića Ostrožinskega.

Pokojnik se je rodil dné 21. velikega srpana 1817. leta v Vojni Krajini v vasi Ostrožin. Ker je bil nadarjen in marljiv, popenjal se je hitro od časti do časti. Kot podžupan je napisal več političkih spisov v nemškem jeziku: »Die Hauskommunionen«; »Die Militärgränze und die Verfassung«; »Die Militärgränzfrage« itd. Zaradi spisa: »Die Naturschätze im nördlichen Kroatien« imenovalo ga je dunajsko geološko društvo »Geologische Reichsanstalt« dopisujočim členom. — Med vsemi njegovimi spisi pa je največ vreden, obsežen in znamenit jedini hrvaški spis: »Životopis kardinala brata Gjorgja Utiešinovića prozvanoga Martinusius« (Rad 53. in 54.).

No Slovencem, kateri se brigajo za razvoj hrvaške književnosti, znan je Utiešinović bolj kot pesnik. — Vsakemu Slovencu je vsaj po imenu znana njegova zbirka lirčnih in epičnih pesmij »Vila Ostrožinska«, katero je prvokrat izdal leta 1845.

Že s prvo pesmijo »Jeka od Balkana« si je Utiešinović pridobil glas, a veliko več, ko je izdal »Vilo Ostrožinsko«, tako, da ga nekateri celó primerjajo Mažuraniću. — Izdávši drugikat »Vilo Ostrožinsko«, dodal ji je prvi poskus hrvaške estetike: »Misli krasnih umjetnosti«.

Znamenito njegovo pesniško delo so tudi »Psalmi Davidovi« in dve večji epično-lirični pesmi »Nedeljko« in »Potres«.

Smrt ga je prehitela, da ni mogel izdati nameravane nove zbirke svojih pesmij. — Pokojnik je bil pesnik, kateri je znal svoje domoljubne misli podati narodu v krasni narodni pesniški obliki. Jezik mu je gladek in čist. — Utiešinović je bil vesten uradnik in narodu priljubljen. Bodi mu blag spomin!

V.

Elektrika v fotografiji. Za fotografijo treba precejšnje svetlobe. Novejši čas so začeli rabiti za razsvetljevanje predmetov električno luč, ki prav dobro služi. Fotograf uravna svetlobo tako, kakor jo potrebuje.